

SENÁT
PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY
9. FUNKČNÍ OBDOBÍ

103.

USNESENÍ SENÁTU

ze 7. schůze, konané dne 4. března 2013

**podle ust. § 139 odst. 2 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu
Senátu**

k návrhu na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavovi Klausovi, CSc. pro velezradu podle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu

Senát

1. **schvaluje** návrh na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavovi Klausovi, CSc. pro velezradu podle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, která je přílohou tohoto usnesení;
2. **pověřuje**, v souladu s § 138 odst. 1 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, senátora Jiřího Dienstbiera, aby zastupoval Senát v řízení o ústavní žalobě před Ústavním soudem;
3. **pověřuje**, předsedu Senátu, aby ihned doručil ústavní žalobu Ústavnímu soudu.

Milan Štěch v.r.
předseda Senátu

Vladimír Plaček v.r.
ověřovatel Senátu

Parlament České republiky

Senát

9. funkční období

2013

Senát Parlamentu České republiky
dle ust. § 139 odst. 2 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu,

podává

ústavní žalobu Ústavnímu soudu

proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc.

pro velezradu dle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky a
dle ust. § 96 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu,

s číslovanými přílohami dle textu pro tato jednání:

- A. Prezident republiky ode dne 5. června 2012 do dne podání této ústavní žaloby nezavršil svým podpisem ratifikaci Rozhodnutí Evropské rady, kterým se mění článek 136 Smlouvy o fungování Evropské unie, pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž měnou je euro, s nímž vyslovily dle ust. čl. 39 odst. 4 Ústavy souhlas obě komory Parlamentu České republiky třípětinovou většinou, a to Senát dne 25. dubna 2012 a Poslanecká sněmovna dne 5. června 2012, přičemž k této ratifikaci byl poté, co jeho nečinnost byla zjevná, výslovně vyzván usnesením Senátu dne 6. prosince 2012, na kteréžto prezident republiky reagoval tak, že veřejně prohlásil, že Rozhodnutí Evropské rady neratifikuje, čímž porušil svou povinnost prezidenta republiky bez zbytečného odkladu ratifikovat (tzn. formálně navenek potvrdit řádný průběh vnitrostátní schvalovací procedury) mezinárodní smlouvu, která byla řádně jím samotným nebo vládou z jeho pověření sjednána a s jejíž ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárný sbor, zejména jde-li o mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy schvalované kvalifikovanou ústavní většinou poslanců a senátorů.

K důkazu:

1. Rozhodnutí Evropské rady ze dne 25. března 2011, kterým se mění článek 136 Smlouvy o fungování Evropské unie, pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž

měnou je euro (2011/199/EU) publikované v Úředním věstníku Evropské unie dne 6. dubna 2011 CS L 91/1

2. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Rozhodnutí Evropské rady, kterým se mění článek 136 Smlouvy o fungování Evropské unie, pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž měnou je euro
3. Usnesení Senátu ze dne 25. dubna 2012, kterým se vyjadřuje souhlas s ratifikací
4. Usnesení Poslanecké sněmovny ze dne 5. června 2012, kterým se vyjadřuje souhlas s ratifikací
5. Usnesení Senátu ze dne 6. prosince 2012, kterým se prezident republiky vyzývá k ratifikaci
6. Zpráva ČTK o prohlášení prezidenta republiky ze dne 7. prosince 2012; ID: T201212070430901; „Klaus: Euroval považuji za zřídlnou věc, nepodepíšu jej“

B. Prezident republiky ode dne 20. března 2012 do dne podání této ústavní žaloby nejmenoval ani jednoho soudce Ústavního soudu a ze stávajících soudců jeho místopředsedu v návaznosti na to, že v tomto období se uvolnila celkem tři místa soudců Ústavního soudu, a to ve dnech 20. března 2012, 6. června 2012 a 28. ledna 2013, a funkce místopředsedy Ústavního soudu dne 20. března 2012, i když tato okolnost uvolnění míst tří soudců Ústavního soudu, stejně jako místopředsednické funkce, byla prezidentu republiky známa předem minimálně od počátku trvání jeho funkčního období, a současně prezident republiky nevyvinul ani žádnou odpovídající činnost směřující k obsazení uvolněných míst s výjimkou podání Senátu dvou návrhů na jmenování, se kterými Senát nevyslovil souhlas, přičemž dne 25. ledna 2013 prostřednictvím svého tiskového mluvčího seznámil prezident republiky veřejnost s tím, že již žádného kandidáta Senátu nenavrhne, čímž vážně ohrozil řádné fungování Ústavního soudu, jakožto ochránce zákonnosti a ústavnosti jednání státu, a vystavil tak ohrožení ochranu základních práv osob a občanů a řádné fungování ústavního systému České republiky a soustavy jejích orgánů veřejné moci a zcela tak rezignoval na jednu z nejvýznamnějších povinností prezidenta republiky.

K důkazu, kromě toho, že skutečnost, že skončila funkční období tří soudců Ústavního soudu je soudu známa z logiky věci:

7. Tisková zpráva kanceláře Ústavního soudu ze dne 21. března 2012 (TZ 13/12) „*Ústavní soud v neúplném obsazení*“
8. Tisková zpráva kanceláře Ústavního soudu ze dne 6. června 2012 (TZ 23/12) „*Neúplnost obsazení Ústavního soudu se prohlubuje*“
9. Tisková zpráva kanceláře Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2012 (TZ 7/13) „*Neobsazenost Ústavního soudu se stává kritickou*“
10. Zpráva ČTK ze dne 25. ledna 2013 o rozhodnutí prezidenta republiky nenavrhopvat další kandidáty na funkce soudců Ústavního soudu; ID: T201301250874802; „*V pondělí končí ústavní soudce Mucha, ostatním přibude práce*“
11. Informace předsedy Senátu o tom, že kromě dvou návrhů (Jan Sváček a Zdeněk Koudelka) neobdržel žádný další návrh na jmenování soudcem Ústavního soudu.

C. Prezident republiky dne 1. ledna 2013 udělil amnestii vyhlášenou dne 2. ledna 2013 ve Sbírce zákonů pod č. 1/2013 Sb., jejíž článek II. nařídil, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody

nepřevyšující deset let, čímž výrazně zasáhl do fungování trestní justice, významně ji demotivoval v další práci a nezávislé činnosti dle zákona a oslabil důvěru veřejnosti ve vymahatelnost práva a v existenci prvku spravedlnosti v rozhodování soudů a činnosti orgánů činných v trestním řízení a prezidenta republiky.

K důkazu:

12. Částka 1 Sbírký zákonů, ročník 2013, rozeslána dne 2. ledna 2013
13. Zpráva ČTK ze dne 9. ledna 2013 o dopadu amnestie na významné ekonomické kauzy; ID: T201301090766103; „Šéf žalobců: Amnestie se může týkat 18 kauz u vrchních zástupců“
14. Zpráva ČTK ze dne 4. ledna 2013 o reflexi amnestie veřejností; ID: T201301040737001; „Median: S rozsahem amnestie nesouhlasí přes 80 procenta lidí“
15. Zpráva ČTK ze dne 5. ledna 2013 o dopadu amnestie na důvěru v instituci prezidenta republiky; ID: T201302050547302; „CVVM: Klausovi po amnestii věří 26 pct lidí, nejméně od roku 2003“
16. Tisková zpráva Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. ze dne 5. února 2013 o dopadu amnestie na důvěru v instituci prezidenta republiky; číslí zprávy: PI130205; „Důvěra ústavním institucím v lednu 2013“

D. Prezident republiky po celou dobu trvání svého funkčního období, tedy ode dne 7. března 2008 do dne podání této ústavní žaloby nerozhodl s uvedením důvodů takového rozhodnutí o návrhu na jmenování JUDr. Petra Langera, Ph.D. soudcem, i když mu uložil tak učinit ve lhůtě šesti měsíců Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 15. června 2007, čj. 5 Ca 127/2006 – 122, který nabyt právní moci dne 17. července 2007 a který byl po zamítnuté kasační stížnosti prezidenta republiky shledán zákonným a správným rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 21. května 2008 čj. 4 Ans 9/2007 – 197, jenž nabyt právní moci dne 13. června 2008, čímž hrubě znevážil autoritu soudní moci ve státě, hrubě zpochybnil ochranu základních práv a svobod soudní moci a povýšil zvůli a svévoli nad právo.

K důkazu:

17. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. května 2008 čj. 4 Ans 9/2007 – 197

E. Prezident republiky po značnou část trvání svého funkčního období, tedy ode dne 7. března 2008 do dne 5. března 2012 otálel s podpisem ratifikace Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě zakládajícího systém kolektivních stížností ze dne 9. listopadu 1995, s nímž vyslovily souhlas obě komory Parlamentu České republiky, a to Poslanecká sněmovna dne 21. května 2003 a Senát dne 10. září 2003, přičemž ratifikaci prezident republiky dokončil až byv výslovně vyzván usnesením Senátu dne 29. února 2012 poté co jeho úřad prezidenta trval déle než osm let, čímž už ve svém druhém funkčním období dlouhodobě a soustavně porušoval po dobu téměř čtyř let svou povinnost prezidenta republiky bez zbytečného odkladu ratifikovat (tzn. formálně navenek potvrdit řádný průběh vnitrostátní schvalovací procedury) mezinárodní smlouvu, která byla řádně jím samotným nebo vládou z jeho pověření sjednána a s jejíž ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárný sbor.

K důkazu:

18. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Dodatkový protokol k Evropské sociální chartě zakládající systém kolektivních stížností, jehož součástí je i plné znění protokolu
19. Usnesení Poslanecké sněmovny ze dne 21. května 2003, kterým se vyjadřuje souhlas s ratifikací
20. Usnesení Senátu ze dne 10. září 2003, kterým se vyjadřuje souhlas s ratifikací
21. Usnesení Senátu ze dne 29. února 2012, kterým se prezident republiky vyzývá k ratifikaci

Takto vymezenými jednáními se dle Senátu opakovaně prezident republiky dopustil jednání směřujícího proti svrchovanosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.

Senát proto navrhuje, aby Ústavní soud rozhodl nálezem, že se prezident republiky prof. Ing. Václav Klaus, CSc. jednáním vymezeným pod shora uvedenými body A. až E. dopustil velezrady a ztrácí prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt, jakož i nárok na prezidentský plat a další požitky po skončení výkonu funkce podle zvláštního předpisu.

Senát svůj návrh odůvodňuje následně:

Dne 7. března 2008 složil prof. Ing. Václav Klaus, CSc. (dále též prezident republiky nebo ústavně žalovaný), před oběma komorami Parlamentu České republiky Ústavou předepsaný slib tohoto znění: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.*“. Složením tohoto slibu se ujal úřadu prezidenta republiky. Ke dni podání této ústavní žaloby mandát prezidenta republiky trvá.

Senát Parlamentu České republiky (dále též ústavní žalobce) má za to, že prezident republiky se po dobu výkonu svého úřadu dopustil celkem pěti jednání, která považuje za protiprávní a to takovou měrou, že jsou každé z nich samostatně jednáním, které je velezradou, tak jak ji definuje ust. § 96 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu: „... *jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.*“. Skutečnost, že se dle ústavního žalobce dopustil ústavně žalovaný celkem pěti jednání, pak prohlubuje dle názoru ústavního žalobce závažnost těchto skutků.

Z těchto důvodů podává ústavní žalobce tuto ústavní žalobu, přičemž jednotlivé skutkové body vymezené shora dále odůvodňuje, před tím ovšem vyjádří ústavní žalobce svůj obecný náhled na postavení prezidenta republiky a jeho odpovědnost v kontextu ústavního pořádku České republiky.

Prezident republiky je veřejnou funkcí jako každá jiná veřejná funkce a právní poměry a souvislosti spjaté s touto funkcí se řídí týmiž principy jako všechny veřejné funkce ve státě obecně. Česká republika je svým státním zřízením republikou, což plyne z jejího názvu stejně jako z vyznění ústavního pořádku a v intencích republikánského zřízení a ústavního státu je rovněž vykládán čl. 1 Ústavy, který je patrně nejobecnější normou, jež je referenčním rámcem celého ústavního pořádku. Z uvedeného pak plyne, že v kontextu ústavního pořádku jsou některé principy nepřekročitelné a výklad práva nemůže tíhnout k nerepublikánským právním konceptům. Ústavní žalobce nijak nezpochybňuje legitimitu konstitučních nebo parlamentních monarchií, vychází pouze z předpokladu, že Česká republika jí není.

Funkce prezidenta republiky, jež je textem Ústavy označována důsledně jako úřad, tedy dočasně propůjčené funkční postavení spjaté s některými pravomocemi, nadané určitými úkoly a poměřované určitou odpovědností, nemůže být spjata s takovými výsadami, které by popíraly principy výkonu jakékoliv funkce ve státě ovládaném republikánskou formou vlády. Smyslem úřadu je, jak už plyne ze slovního obsahu tohoto pojmu, dávat věcem předvídatelný řád a řídit záležitosti s předem daným cílem.

Ústavnímu žalobci je známo, že Ústava samotná konstatuje, že prezident republiky není z výkonu své funkce odpovědný. Stejně tak mu je známo, že Ústava zakazuje stíhání prezidenta s výjimkou stíhání pro velezradu, přičemž právní možnost stíhání pro velezradu je třeba vnímat tak, že je ve vztahu ke všem ostatním ustanovením speciální. Dle ústavního žalobce tak uvedená ustanovení nemají hmotněprávní význam ve vztahu k úřadu prezidenta republiky, ale pouze význam procedurální.

Jestliže Ústava současně s konstatováním absence odpovědnosti výslovně přičítá prezidentovi republiky nemálo úkolů spjatých s fungováním státu, neměl Ústavodárce rozhodně v úmyslu vytvořit pravidlo, že prezident republiky není těmito pravidly vázán, ale pouze pravidlo, že existuje pouze jeden jediný způsob, jakým za jejich dodržování nese právní odpovědnost. Tento způsob pak vymezil v ustanovení čl. 65 Ústavy, přičemž prezident republiky v rámci tohoto procesního nástroje nese odpovědnost za věcný výkon své funkce, tak jak je ústavním pořádkem vymezen.

Ve státě ovládaném republikánskou formou vlády je pak přípustná určitá redukce odpovědnosti (například v rámci trestní justice), pokud je tato redukce nahrazena jiným odpovědnostním vztahem, ať už právním nebo politickým. Ústavodárce v případě prezidenta republiky tak učinil svěřením žalobní funkce do rukou kolektivního orgánu, jenž má sice politickou povahu, ale jeho složení se mění průběžně, vykazuje vyšší míru stálosti a není spjat s výkonnou mocí tak intenzivně jako jiné zastupitelské sbory. Pravomoc soudní pak svěřil Ústavnímu soudu, jenž je unikátním soudním tělesem majícím největší předpoklady posoudit odpovědnost za protiprávní jednání.

Jestliže míra prezidentské indemnity a imunity nemá v kontextu ústavního pořádku obdoby, stejně jako ústavně definovaná absence politické odpovědnosti vůči jiným ústavním orgánům jako například vůči Parlamentu či obecným soudům a veřejné žalobě, tak je třeba obsah odpovědnosti nalézané v rámci specifické odpovědnosti procedury vykládat tak, aby soustava ústavních orgánů byla jako celek schopna regulovat případné excesy v úřadu prezidenta republiky a aby zabránila takovému jednání, které by ohrožovalo obecnou správu veřejných záležitostí v duchu demokratických principů v rámci Ústavou předvídané dělby moci.

Jakkoliv ústavní žaloba směřuje proti jednáním, jež ústavní žalobce shledává rozporným s ústavním pořádkem, a to bez přihlídnutí k obsahu podústavního práva, tak nelze nechat stranou, že je teoreticky možný i takový výklad práva, dle kterého je prezident republiky je svázán i běžnými zákony. Vedle znění slibu nelze pominout, že ústavodárce dokonce ponechal definici skutkové podstaty velezrady na zákonodárci, čímž mohl naznačit, že prezident republiky nepodléhá pouze ústavnímu pořádku, ale taktéž obvyklým zákonům státu, jehož úřad vykonává.

Dle textu Ústavy je sice prezident republiky hlavou státu a stát zastupuje navenek. S takovou definicí postavení jsou sice spjaty ceremoniální a protokolární funkce, jež na jednu stranu vyvolávají dojem nejvýznamnějšího subjektu veřejné moci, ale na druhou stranu nepředstavují fakticky žádné specifické nadřazené nebo výjimečné právní nebo mocenské oprávnění. Z logiky věci naopak nelze dovodit, že by prezident byl nadřazen jiným orgánům veřejné moci. Býti hlavou státu, jenž je založen na rovnosti svých občanů znamená skutečně být prvním mezi rovnými, z kteréhož to postavení nelze dovozovat žádné specifické právní postavení, které by umožňovalo nositeli úřadu prezidenta legitimně prosadit svou vůli vůči jiné osobě nebo orgánu, pokud k tomu nemá výslovné zákonné nebo ústavní zmocnění.

Slovo prezident znamená osobu předsedající a nikoliv vládnoucí. Nejvyšším orgánem výkonné moci jest vláda. Pokud prezident republiky zastupuje stát navenek, jde o zastupování, tedy o sdělování a

prosazování vůle, která byla vytvořena orgány jinými v souladu s ústavním pořádkem. V tomto směru a mnoha jiných ohledech má tedy role prezidenta republiky spíše charakter služebný, jak je ostatně v demokratických společnostech běžné ve vztahu ke všem úřadům, včetně těch nejvyšších. Tento princip výslovně obsahuje i ust. čl. 2 odst. 3 Ústavy: „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“. Dle ústavního žalobce není dán právní důvod, aby se nevztahoval i na úřad prezidenta republiky.

Prezident republiky samozřejmě má vymezené určité pravomoci, které se jeví jako nepochybné. Stejně jako u všech veřejných funkcí ovšem vymezení kompetence či pravomoci znamená i povinnost tuto pravomoc řádně vykonávat. Co do obsahu ji pak její nositel nemůže vykonávat svévolně nebo v rozporu ústavním pořádkem. Stejně jako obecný soud nemůže kohokoliv zcela smyšleně odsoudit a uložit trest, jen proto, že čl. 90 Ústavy výslovně stanoví, že má tuto pravomoc, tak platí, že procedurální vymezení pravomocí prezidenta republiky (nebo kohokoliv jiného) neznamená, že je může naplnit libovolně nebo že je nemusí plnit vůbec. Pro ústavní právo je naopak typické, že hmotněprávní pravidla pro výkon přesně vymezených pravomocí je třeba dovozovat z kontextu celého ústavního pořádku.

Pro výkon veřejné moci pak platí obecně, že hranice tohoto výkonu by měly být, pokud se týkají subjektivních práv občanů, vykládány restriktivně a pokud se týkají vztahů k jiným orgánům veřejné moci, tak s ohledem na účel tohoto vztahu a princip dělby moci.

Ve světle těchto nepochybně existujících hmotněprávních pravidel by pak měla být posouzena ústavně žalovaná jednání.

Ad A.

Prezident republiky podle ústavy sjednává a ratifikuje, mezinárodní smlouvy a zastupuje stát navenek. Jakkoliv jeho role v kontextu ústavního pořádku mohla být donedávna vnímána nejasně, tak ji vyjasnil poměrně nepochybně Ústavní soud v řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 29/09.

Ústavní soud v řízení vyšel z předpokladu, že už samotným podpisem smlouvy stát na sebe bere závazek projednat ratifikaci bez zbytečného odkladu a dostatečně brzy dát najevo, zda smluvní závazek bude nebo nebude ratifikován. V rovině národního práva pak předmětná smlouva, kterou ústavně žalovaný výslovně odmítl ratifikovat, je pak smlouvou, která prochází složitějším procesem nalézání právního a politického konsensu. Jedná se o smlouvu, která musí být přijata kvalifikovanou ústavní většinou oběma komorami Parlamentu. V průběhu ratifikace pak každá z komor, její relevantní názorová menšina nebo prezident republiky mohou předložit věc Ústavnímu soudu, který posoudí její slučitelnost s ústavním pořádkem.

Proces ratifikace obsahuje dostatek pojistek, z nichž jednu má v rukách sám ústavně žalovaný (a to i nyní), které zajistí, aby byla kvalifikovaně posouzena otázka slučitelnosti s ústavním pořádkem. Ze soudní praxe (řízení vedená pod Pl. ÚS 19/08 a Pl. ÚS 29/09) je pak zjevné, že mohou být využity různými subjekty opakovaně. Ústavně žalovaný ovšem tyto nástroje nijak nevyužil a ani politicky neusiloval, aby je využil někdo jiný. V jakékoliv argumentaci ústavně žalovaného pak nelze nalézt jakoukoliv stopu po ústavněprávních argumentech nepřijatelnosti příslušné mezinárodní smlouvy.

Nesouhlas s mezinárodní smlouvou nemusí být nutně pouze právní a může mít ryze politický rozměr. Je pak otázkou do jaké míry může prezident republiky zohlednit svůj politický názor ve svém jednání tak, aby to bylo ústavně konformní. Ústava dává prezidentovi právo účastnit se jednání vlády, která je orgánem, jenž zaujímá základní stanovisko, jež je východiskem pro jednání jejího člena v Evropské radě. Jednání vlády se může prezident republiky účastnit a může dokonce vládu požádat, aby stát na jednání zastupoval on sám. Nestalo se tak.

V procesu ratifikace musí být žádost o ratifikaci předložena vládou oběma komorám Parlamentu, přičemž i tohoto jednání se může prezident republiky účastnit a může vládu silou svých argumentů a neformální autority přesvědčovat, aby se rozhodla ratifikační proces nezahajovat a tento postoj oznámit příslušnému smluvnímu partnerovi, v tomto případě Evropské unii. Nestalo se tak.

V průběhu projednávání oběma komorami Parlamentu, které projednávají návrh ve dvou čteních, se může prezident účastnit tohoto jednání, požádat o slovo a věcně argumentovat v neprospěch ratifikace nebo ve prospěch předložení otázky souladu s ústavním pořádkem Ústavnímu soudu. Totéž pak může učinit na výborech obou komor Parlamentu. Nestalo se tak.

Prezident nevyužil svého formálního práva vyvolat právní posouzení slučitelnosti s ústavním pořádkem a nevyužil ani jeden nástroj ze širokého katalogu oprávnění, jak se podílet na věcné diskusi nad obsahem smluvního dokumentu, popřípadě na diskusi nad jeho přijetím. Jde o mezinárodní smlouvu, která mění primární právo Evropské unie, a dokument, který je výsledkem projednávání na mnoha úrovních odborných, ekonomických, právních i politických. Ústavně žalovaný měl z ústavních činitelů nejširší možnosti jak se na formulaci obsahu a diskusi o přijetí podílet, ale tato svá práva nevyužil. Namísto toho v okamžiku, kdy měl „*povinnost bez zbytečného odkladu ratifikovat (tzn. formálně navenek potvrdit řádný průběh vnitrostátní schvalovací procedury) mezinárodní smlouvu, která byla řádně prezidentem republiky nebo vládou z jeho pověření sjednána a s jejíž ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárny sbor, zejména jednání o mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy schvalované kvalifikovanou ústavní většinou poslanců a senátorů*“ (citováno dle nálezu Pl. ÚS 29/09:116), tak svou povinnost nesplnil a výsledek tohoto složitého politického a právního konsensu označil jedním slovem za zrušnost.

Pokud Ústava stanoví, že prezident sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, tak je zjevné, že při sjednávání má prostor pro určité vyjednávání, nicméně při ratifikaci je svým předchozím postojem nebo skutečností, že tuto kompetenci delegoval, vázán a nemá prostor neratifikovat. Příslušná normativní věta tak je vyjádřením povinnosti, jak ostatně vyložil i Ústavní soud. Jednání ústavně žalovaného je zjevně v rozporu s Ústavou mimo jiné i proto, že prezident republiky, který je oprávněn vrátit parlamentu přijatý zákon, není oprávněn tak učinit ve vztahu k zákonu ústavnímu. Mezinárodní smlouvy jsou rovněž normativním aktem a není důvod, aby pro jejich přijímání platily zásadně odlišné principy.

V daném případě jde o mezinárodní smlouvu, která vedle ústavní většiny obou komor vyžaduje logicky i souhlas vlády a předchozí delegaci sjednávací pravomoci prezidenta republiky na člena vlády. Její projednání tak zaručuje významně vyšší míru politického a právního konsensu, než přijetí ústavního zákona. Jeví se tedy nelogické, aby prezident republiky disponoval právem veta ve vztahu k mezinárodním smlouvám, pokud to není výslovně stanoveno. To platí o to více na pozadí skutečnosti, že povinnost podepisovat přijaté zákony je z hlediska dikce samostatnou povinností nesouvisející s právem tyto zákony vracet. Ve vztahu k mezinárodním smlouvám a ústavním zákonům, které je povinen podepisovat či ratifikovat takové oprávnění neexistuje.

Vedle formálního porušení Ústavou předpokládané povinnosti je toto jednání zvláště závažné, protože je hrubým znevážením funkce všech ostatních ústavních orgánů státu, stejně jako poškozením dobrého jména státu v mezinárodních vztazích. Česká republika dozajista nemá povinnost nic ratifikovat, ale má povinnost takové rozhodnutí sdělit jasně, v krátké době a předvídatelným způsobem. Postup ústavně žalovaného tak komplikuje mezinárodněprávní vztahy založené na dobré víře a do značné míry devalvuje význam České republiky ve vnějších vztazích.

Z hlediska dikce skutkové podstaty velezrady lze pak uvažovat i o zásahu do svrchovanosti České republiky. Je svrchovaným rozhodnutím státu, které mezinárodní smlouvy uzavře a které nikoliv. Výlučným nositelem svrchovanosti není žádný orgán (pouze lid), nicméně pokud je podle Ústavou předpokládaných pravidel přijato všemi relevantními orgány (delegující prezident, vláda, obě komory Parlamentu) za vědomého nevyužití přezkumu ze strany dalšího relevantního orgánu (Ústavní soud)

přijato rozhodnutí, které disponuje s touto svrchovaností a naplňuje ji, je jednání ústavně žalovaného, které takové svrchované dispozici brání, jednáním směřujícím proti svrchovanosti republiky.

Intenzita takového jednání pak dle ústavního žalobce naplňuje i materiální znak velezrady, tedy určitou relevanci a závažnost ve světle ústavního práva. Funkce státu by v obecné rovině byla znemožněna, pokud by prezident republiky mohl zcela svévolně bránit složitým procesům, ať už procesům relevantním ve vnitrostátních vztazích, popřípadě v mezinárodních nebo integračních vztazích, a to způsobem, který je nepředvídatelný (na konci složitě a zdárné procedury), neodůvodněný a do značné míry i urážlivý.

Z hlediska skutkové podstaty velezrady pak naplňuje takové jednání nepochybně znak jednání proti demokratickému řádu, protože ústavně žalovaný brání projevu této demokraticky nalezené vůle způsobem Ústavou předvídaným.

Ad B.

Jednou z povinností prezidenta republiky je obsazování uvolněných míst soudců Ústavního soudu. Ústavní soud je orgán, který je pro fungování státu nezbytný a to z mnoha hledisek. Vedle toho, že zaručuje ochranu základních práva a svobod všech osob v jeho jurisdikci, přičemž tato jeho role je subsidiární ve vztahu k funkci soustavy obecných soudů, tak naplňuje i řadu primárních funkcí, které jsou nezbytné z hlediska řádné funkce státu nezbytné.

Jde především o kontrolu ústavnosti zákonodárné činnosti parlamentu, která je významným korektivem vztahů mezi politickou (názorovou) většinou a menšinou a dává těmto vztahům jasné mantinely ústavnosti¹. Počet plenárních řízení, která se týkají ústavnosti přijatých zákonů, je toho dokladem. Kromě této pravomoci má ještě pravomoc posuzovat preventivně soulad mezinárodních smluv s ústavním pořádkem, rozhodovat kompetenční spory a v neposlední řadě vykonávat deliktivní pravomoc nad prezidentem republiky.

Ústavní soud je konstruován tak, že k jeho řádné funkci se vyžaduje plné obsazení, přičemž každé jeho oslabení je citelným zásahem do jeho řádné funkce. V některých případech (ústavnost zákonů, překonání původního právního názoru a deliktivní pravomoc) je dokonce snižování jeho členů citelným zásahem do poměrů daného kvóra, protože v těchto případech není kvórum pro přijetí kladného rozhodnutí dané poměrem, ale absolutním počtem hlasujících soudců. Snižování stavu soudců tak posouvá soud k nemožnosti rozhodování. V ostatních agendách pak soud naráží na to, že objem práce regulovaný zákonem, který zajišťuje i organizační návaznost odborného aparátu, rovněž nepočítá s rozložením obvyklého nápadu na snižující se počet soudců. Protahování délky řízení je pak jedním faktorů, které významně oslabují fakticky dopad soudem seznané spravedlnosti.

Pokud Ústava svěřuje jmenování soudců do rukou prezidenta republiky, plyne z této pravomoci povinnost o obsazení soudu řádně pečovat. Neexistuje pak právní důvod se domnívat, že tato povinnost zaniká se stoupající obtížností tak učinit.

Závažnost personálního oslabování soudu je pak zjevná i ze stupňující se dikce tiskových zpráv soudu, které jsou navrženy jako důkaz. V této souvislosti je vhodné poukázat na v nich zmíněnou historickou souvislost s meziválečným československým ústavním soudem, jehož funkčnost byla začasť paralyzována právě neobsazením, což do značné míry nejpíše předurčilo menší stabilitu ústavních poměrů, která se pak projevila na selhání kontrolních funkcí československého ústavního systému v době poválečné.

¹ Navrhovatel si je samozřejmě vědom toho, že soud o své funkci a významu ví, nicméně toto podání je určeno též ústavně žalovanému, v jehož případě tuto jistotu nemá, a případně i jeho obhajobě.

Ústavně žalovaný sice navrhl dva kandidáty, ale s jejich jmenováním nevyslovil ústavní žalobce souhlas. Navržení dvou kandidátů na pozadí skutečnosti, že nyní jsou neobsazena místa tři, se jeví ústavnímu žalobci nepochybně jako nedostatečná snaha o obsazení míst soudců Ústavního soudu. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že oba ústavní orgány se mají na osobách soudců shodnout. Ústavně žalovaný je tak povinen hledat právně přijatelným a politicky vhodným způsobem cestu, jak této shody dosáhnout. Dosavadní návrhy ovšem tento předpoklad nesplňují, ba dokonce lze vést úvahu, že se ideálu případné shody vzdalují více, než je obvyklé.

Ústavní žalobce zdůrazňuje, že ode dne, kdy vyjádřil nesouhlas s druhým navrženým kandidátem, což se stalo dne 25. dubna 2012 uplynulo téměř deset měsíců. Tuto dobu lze s ohledem na závažnost úkolu považovat nepochybně za právně neomluvitelnou nečinnost. Ke shodě mezi prezidentem republiky a Senátem nemusí samozřejmě dojít, protože povinnost shody právně vzato neexistuje, ale lze dovodit existenci povinnosti vyvinout relevantní úsilí, které nepochybně vynaloženo nebylo, ba dokonce dosažená míra úsilí se jí výrazně vzdaluje.

Nelze přitom vést rozumnou úvahu, že by v kontextu společenských podmínek České republiky nebyli vhodní kandidáti na výkon funkcí soudců Ústavního soudu. Je při tom nepochybné, že ústavně žalovaný musel skončení mandátů předvídat, protože bylo předem známo v každém případě přesně deset let. Ústavně žalovaný tedy měl dostatečný časový prostor pro úvahu a přípravu návrhů vhodných kandidátů.

Pokud ústavně žalovaný dokonce prostřednictvím svého mluvčího prohlásil, že po dvou neúspěších na navrhování kandidátů rezignuje, protože nevěří, že se jimi bude Senát vážně zabývat, je to výslovným projevem rezignace na ústavní povinnost, která nezaniká s tím, že se jeví jako komplikovanější. Vedle výslovně přiznaného neplnění právní povinnosti je to taktéž vyjádřením despektu jak vůči Senátu, tak vůči Ústavnímu soudu. Ústavní žalobce dodává, že se domnívá, že dosavadními dvěma návrhy se zabýval dostatečně.

Neméně problematické je rovněž jednání spočívající v nejmenování místopředsedy soudu. Místopředseda soudu, kterážto pozice je uvolněna téměř rok, je Ústavou předpokládaná funkce, jejíž obsazení je pro funkci soudu neméně nezbytné jako řádné obsazení soudu. Prezident, do jehož pravomoci spadá jmenování funkcionářů Ústavního soudu, má tedy z logiky Ústavy povinnost pečovat o řádné obsazení těchto funkcí, které jsou nezbytné k řádné funkci soudu. Ke jmenování místopředsedy navíc ústavně žalovaný nepotřebuje souhlas jiného subjektu než jmenovaného.

Toto formálně nepochybně protiústavní jednání lze z hlediska skutkové podstaty velezrady podřadit pod jednání směřující proti demokratickému řádu, protože směřuje k oslabení jedné z nejvýznamnějších pojištěk udržení demokratického zřízení. Ústavní pořádek státu je přitom koncipován tak, že by bez Ústavního soudu nejspíše fungovat nemohl, protože srovnatelné pravomoci by neměl bez významné ústavní reformy kdo vykonávat. Zatímco ve vztahu ke všem orgánům, jsou vytvořeny nástroje, které zajistí kontinuitu jejich fungování, popřípadě přechod pravomoci, tak ve vztah k Ústavnímu soudu žádné podobné pravidlo neplatí.

Tato ohrožení má i materiální znak spočívající v relevanci a závažnosti takového jednání. Historie ukazuje, že příznaky slabosti demokratických režimů, které indikovaly jejich budoucí pád nebo funkční neúspěch, byly zpravidla podobného charakteru, tedy oslabení kontrolních funkcí a politicky neutrálních subjektů, přičemž tyto náznaky svého času málokdo dokázal vyhodnotit jako varující. Ústavní žalobce proto má jednání ústavně žalovaného za významné ohrožení demokratického řádu, protože takové jednání má silnou latenci ohrožení a představuje významné riziko pro stát a nelze jej tolerovat z žádných důvodů.

Ad C.

Ústavně žalovaný vyhlásil amnestii. K tomuto kroku má nepochybně pravomoc, protože to Ústava výslovně stanoví, ale na druhou stranu nelze vést rozumnou úvahu, že by měl pravomoc vyhlásit zcela jakoukoliv amnestii. I v případě vyhlášení amnestie platí, že samotná existence oprávnění znamená právně dovolené libovolné naplnění této pravomoci.

Jakkoliv lze vést rozumnou úvahu, že každá amnestie představuje prvek nespravedlnosti, nerovnosti (minimálně v čase), tak nelze připustit, že tato nespravedlnost či nerovnost mohou být libovolné či dokonce svévolné. Jinými slovy, ústavní žalobce má za to, že existuje určitá hranice, za kterou se využití práva udělit amnestii stává zneužitím tohoto práva, přičemž v daném případě má ústavní žalobce za to, že v případě čl. II, amnestie k tomuto překročení nepochybně došlo.

Platí-li že věcné naplnění obsahu amnestie je ovládáno alespoň nějakými pravidly, za současného respektu skutečnosti, že určitá míra nespravedlnosti je amnestii vždy vlastní, je třeba za překročení hranice právní přijatelnosti amnestie považovat takový dopad amnestie, který se hrubě míjí s obecným účelem amnestie, popřípadě mu dokonce protiče. Z historického hlediska může amnestie plnit více odlišných funkcí. V případě změny politického režimu může amnestie kompenzovat skutečnost, že uložené a vykonávané tresty nebo tresty, které hrozí být uloženy, se míjí s hodnotovou orientací nového režimu.

V případě překonaných politických krizí nebo dokonce ozbrojených konfliktů může amnestie dekriminalizovat jednání, které se v nových podmínkách jeví jako legitimní, leč s ohledem na příslušnost k jedné ze stran konfliktu jako nelegální. V případě reformy trestního práva pak může amnestie uvádět stav vězeňství do souladu s novými parametry trestního práva a promíjet dekriminalizovaná jednání. Méně rozsáhlé amnestie lze pak udělit ve vztahu k méně závažným skutkům u příležitosti významných událostí, byť takové postupy jsou na hraně únosnosti a naprostá většina stabilních demokracií od nich upouští, byť v minulosti tomu tak nebylo.

V obecné rovině pak společným jmenovatelem přijatelnosti amnestie je vyrovnání tlaků daných sociální, ekonomickou či politickou neúnosností trestního práva. V daném případě byl dopad amnestie, respektive jejího článku II. přesně opačný. Česká republika je stále stát, který prochází určitými fázemi politické a ekonomické transformace, popřípadě fázemi vývoje, ve kterých se vyrovnává s následky této transformace. Tato transformace byla mimo jiné poznamenána vyšší ekonomickou kriminalitou, nižší ochranou soukromého vlastnictví, vyšší tolerancí státu vůči podvodnému jednání silných ekonomických a politicky vlivných subjektů a v neposlední řadě i zvýšeným vlivem politického vlivu na soustavu státních zastupitelství a policie.

Tyto nepochybně negativní tendence zavedly k mnoha protiprávním jednáním, kterými se cítí být doposud poškozena nikoliv nevýznamná vrstva obyvatel. Poslední léta jsou typická ústupem těchto jevů a postupnou resuscitací základních funkcí státu, včetně významné emancipace policie a státních zástupců a posilování jejich nezávislosti, především v důsledku vnitřní atmosféry v obou soustavách. V důsledku těchto změn se podařilo orgánům činným v trestním řízení dokončovat trestní stíhání skutků, jejichž stíhání by v první dekádě po Listopadu bylo obtížně představitelné. Tato trestní stíhání by možná nevedla k uspokojení škod, ale vydané rozsudky by byly významným symbolickým úspěchem, který by v psychologické rovině narovnal mnohé pocity nespravedlnosti a nerovnosti před zákonem. Trestní justice by tak mohla do značné míry naplnit svou restorativní funkci s širším společenským dopadem, přičemž výše ukládaných trestů by nepochybně nebyla klíčová.

Tento poměrně příznivý vývoj, který sliboval překonat některá transformační traumata, byl hrubě přerušeno citovanou amnestií. Společným znakem zmíněných trestních stíhání byla jejich délka, což bylo dáno dobou vzniku důvodu stíhání, složitostí případů a mnohdy i vyšší obstrukční schopností samotných obžalovaných. Délka řízení pak nebyla vyvolána jen skutečnostmi, které by byly přičitatelné státu, jako jím zaviněné průtahy v řízení, tak jak je toto pravidlo judikováno Ústavním soudem nebo

Evropským soudem pro lidská práva, právě pro potřebu zohlednění individuální stránky věci a nepřipustnosti paušalizace.

S ohledem na hraniční sazbu (do deseti let) lze pak pod citovanou amnestií zahrnout naprostou většinu posttransformačních trestních stíhání, protože tehdejší trestní sazby pro hospodářské trestné činy vyšší nebyly.

Amnestie udělená ústavně žalovaným tak představuje překročení hmotněprávních mantinelů, ve kterých se amnestie může pohybovat, protože namísto nápravy sociálních vztahů vedla k cíli přesně opačnému.

I toto jednání lze podřadit pod jednání proti demokratickému řádu, protože vymahatelnost práva je podstatou demokracie. Vzhledem k tomu, že toto jednání má dopad do funkce mnoha jiných nezávislých subjektů, které jsou nositeli veřejné moci a zprostředkovaně i státní svrchovanosti, protože jinému subjektu v určitém rozsahu nepodléhají, tak lze žalované jednání i podřadit pod útok na tu část státní svrchovanosti, kterou vykonává trestní justice.

S ohledem na shora rozvedené sociální souvislosti pak obsahuje i materiální znak značné ústavněprávní relevance. Má-li směřovat výkon funkce prezidenta republiky k nějakému obecnějšímu cíli, který je hodnotově společným jmenovatelem celé společnosti, tak tím cílem je respekt k právu a k jeho vymahatelnosti, včetně práva, které reguluje vztahy většiny občanů a nikoliv pouze ústavněprávních vztahů. Udělením amnestie ovšem ústavně žalovaný tento věcný předpoklad své funkce zcela popřel.

Ad D.

Dalším jednáním, ve kterém spatřuje ústavní žalobce protiprávní jednání s ústavněprávní relevancí, je výslovná ignorance rozsudku, který ústavně žalovanému výslovně ukládá rozhodnout s uvedením důvodů o návrhu na jmenování JUDr. Petra Langer, Ph.D. soudcem obecného soudu. V tomto jednání spatřuje ústavní žalobce několik rozměrů, které závažnost jednání významně prohlubují.

Jde o jediné žalované jednání, které je současně porušením subjektivních práv konkrétní osoby a namířené zcela vědomě proti této osobě. Funkce prezidenta republiky je tradičně spojována spíše s pomocí konkrétním osobám a hledáním výjimek v jejich prospěch. Pokud se prezident svým protiprávním jednáním dopouští současně porušování práv jiné osoby, je to spíše výjimečné, jakkoliv lze přiznat, že protiprávní jednání samo o sobě zas až tak výjimečné není.

Další významnou okolností je skutečnost, že prezident ostentativně ignoruje rozhodnutí soudu. Právní stát jako takový je založen na tom, že občané a především orgány veřejné moci respektují i ta rozhodnutí, se kterými nesouhlasí. Pokud se ústavně žalovaný povýší nad tento princip a nerespektuje rozhodnutí soudu, byť sám si podal dříve opravný prostředek a v určité fázi se na autoritu soudní moci tedy spoléhal, tak tím naznačuje svému okolí, že je možné z pozice moci nerespektovat dohodnutá pravidla, pokud se to mocnějšímu subjektu z jakéhokoliv důvodu nehodí. Jakkoliv se to může jevit jako marginální záležitost, ústavní žalobce zdůrazňuje, že otevřené pohrdání jinou veřejnou autoritou je v právním státě více než nebezpečné a je znakem právního nihilizmu, který je s právním státem neslučitelný.

Zde ústavní žalobce zdůrazňuje, že ústavně žalovaný nevyužil svého práva předložit Ústavnímu soudu kompetenční spor založený na rozporování skutečnosti, zda obecný soud může takto zasahovat do pravomoci prezidenta republiky. Jakkoliv je možné mít pochybnosti nad správností rozhodnutí soudu, je konečné rozhodnutí třeba vždy respektovat, popřípadě využít právní cesty, jak je zpochybnit. To ovšem ústavně žalovaný neučinil a pravomocné rozhodnutí ignoroval.

Poslední okolností umocňující protiprávnost je doba, po jakou je pravomocné rozhodnutí ignorováno a

opomíjeno. Ústavně žalovaný je ignoruje od samého počátku svého druhého mandátu. Zde ústavní žalobce dodává, že se necítí být oprávněn žalovat jednání, které učinil ústavně žalovaný během svého prvního funkčního období. Od okamžiku složení slibu ovšem je ústavně žalovaný v prodlení s rozhodnutím a doba této nepochybně úmyslné ignorance soudního rozhodnutí tak nabývá unikátní délky téměř pěti let, což je na prezidenta republiky poněkud neobvykle dlouhé protiprávní jednání.

Toto formálně nepochybně protiprávní jednání lze podřadit pod jednání proti demokratickému řádu, protože je podstatou demokratického řádu, že občané se svobodně ucházejí o veřejné funkce za předem daných podmínek a obsazují je bez prvků svévole, stejně jako je v demokratickém státě běžné, že toto právo, stejně jako práva procesní, jsou pod ochranou soudní moci. Pokud ústavně žalovaný vahou své moci tyto principy flagrantně popřel a činil tak téměř pět let a vytvářel tak enklávu bezpráví, kterou po celou dobu porušoval práva jednoho občana, jenž nechtěl nic jiného než prosazovat spravedlnost pro sebe i pro jiné, tak se ústavně žalovaný dopustil nepochybně dostatečně intenzivního jednání a zneužití své moci, aby bylo shledáno velezradou.

Ad E.

Toto jednání je podobné jednání popsanému sub A. Ústavní žalobce se tak omezí na odůvodnění odlišností tohoto jednání. V tomto případě nakonec na rozdíl od jednání sub A. k ratifikaci smlouvy došlo, čímž je nepochybně oslaben rozměr protiprávnosti přičítanému jednání. Lze samozřejmě uvažovat o analogické aplikaci účinné lítosti, popřípadě o promlčení hmotněprávního odpovědnostního vztahu.

Dle ústavního žalobce ovšem délka prodlení v ratifikace mezinárodní smlouvy ústavně žalovaným, která byla téměř čtyři roky, a to za situace, kdy nejpozději od listopadu 2009 bylo ústavně žalovanému nepochybně známo, že ratifikace je jeho povinností, zakládá natolik intenzivní protiprávní jednání, že samotnou ratifikací odpovědnostní vztah nezaniká.

Co se týče případného promlčení, tak k tomu ústavní žalobce dodává, že za necelý rok od skončení protiprávního stavu nemůže podle jeho názoru odpovědnostní vztah zaniknout. Ústavní právo nestanoví v případě velezrady promlčecí lhůtu a samotná délka trvání mandátu svědčí spíše pro závěr, že po dobu jeho trvání k promlčení nedochází, protože taková úvaha nemá oporu v platném právu ani v ústavních principech. Naopak cílem řízení o velezradě je především ochrana ústavnosti a demokratického řádu, pokud jsou ohroženy prezidentem republiky.

Dle ústavního žalobce nelze na právní vztah aplikovat ryze principy trestního práva, protože primárním a dominantním prvkem řízení o velezradě není otázka zásahu do práv ústavně žalovaného. Pokud by byl shledán vinným, tak nedochází k zásadnímu zásahu do jeho práv, protože se ocitá v postavení běžného občana, který není nadále nijak omezen na svých právech.

Nelze taktéž odhlížet od skutečnosti, že ústavní žalobce je politickým orgánem, který nemá výslovně stanovenou povinnost stíhat každé jednání, jak je tomu například v případě orgánů činných v trestním řízení, ale toto stíhání podléhá i hodnocení, zda určité jednání prezidenta skutečně naplňuje nebo nenaplňuje podstatu ústavního deliktu. S ohledem na množství členů kolektivního orgánu, kterým ústavní žalobce je (tedy 81) má vedení takových určitou dynamiku. Jako legitimní se pak jeví i úvaha, že se ústavní žalobce odhodlá k žalobnímu kroku až v okamžiku, kdy dojde k určité kumulaci velezrádných kroků a situace se stane neudržitelnou. Ve světle legitimacy takového postupu pak v tomto případě nemají úvahy o zániku trestnosti své opodstatnění.

Zejména s ohledem na dobu prodlení považuje ústavní žalobce jednání ústavně žalovaného spočívající v odkládání ratifikace po delší dobu za natolik intenzivní, aby je žalobně vymezil jako velezrádné jednání spočívající v ohrožení demokratického řádu.

Ad A. až E.

Jakkoliv se ústavní žalobce vyjadřoval k materiálnímu znaku velezrádného jednání ve vztahu ke všem žalovaným jednáním, tak činí ještě souhrnnou poznámku k odpovědnosti ústavně žalovaného. Stíhání pro velezradu se může jevit jako analogický odpovědnostní vztah jako trestněprávní odpovědnost. Ústavní žalobce se domnívá, že toto deliktní jednání v sobě nese spíše prvky kárné odpovědnosti.

Jakkoliv lze poukazovat na to, že v řízení se použije trestní řád, tak použití procesní normy neimplikuje aplikaci hmotněprávních principů trestního práva. K tomu poukazuje ústavní žalobce mimo jiné i na skutečnost, že k v kárném řízení, které provádějí obecné soudy (Nejvyšší správní soud), se aplikuje trestní řád rovněž, aniž by to mělo vliv na řešení hmotněprávních otázek.

Dle ústavního žalobce tedy není na místě na souzený právní vztah aplikovat některé principy trestního práva, jako subsidiaritu trestního stíhání či hledání materiálního znaku. Jakkoliv je ústavní žalobce přesvědčen, že by ústavní žaloba uspěla i ve světle těchto principů, protože souhrn všech žalovaných jednání vytváří celek, jenž by neměl v právu obstát bez konstatování deliktní odpovědnosti, tak má za to, že by soud měl klást především důraz na účel řízení o velezradě, tedy na ochranu ústavněprávních vztahů a principů a neměl by rovněž rezignovat na potřebu vyjasnit tyto vztahy do budoucna.

Ve vztahu k případné subsidiaritě je pak třeba zdůraznit, že ústavní žalobce nemá ve většině žalovaných jednání nástroj, jak se domoci nápravy jiným pořadem práva. Pokud jiné subjekty tak nečiní nebo nemohou činit, neoslabuje to protiprávnost žalovaného jednání. Senát se cítí povinen využít svého oprávnění i v případě, že jiné subjekty nemají sílu se domáhat práva. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že pokud ústavně žalovaný nerespektuje soudní rozhodnutí, tak nelze vést rozumnou úvahu, že jiné soudní rozhodnutí by respektoval. Jakékoliv úvahy o subsidiaritě tedy nemají v tomto případě své opodstatnění.

Ústavní žalobce dodává, že zvažoval, zda nezahrnout do žalovaného jednání i jiná jednání prezidenta republiky, jež byla v rozporu s ústavním pořádkem. Ústavně žalovaný například odmítl odvolat ministra, ačkoliv k tomu byl dle Ústavy povinen, dále opakovaně nepodepsal zákon, aniž by jej vrátil Parlamentu. V neposlední řadě nelze taktéž opomíjet odmítavý postoj k ratifikaci Lisabonské smlouvy. Výčet těchto jednání menší intenzity porušení ústavního pořádku dokládají, že ústavně žalovaný má k důslednému dodržování ústavních pravidel spíše rezervovaný postoj. Současně ústavní žalobce poukazuje na to, že jeho ústavní žaloba směřuje pouze proti zvláště intenzivním zásahům do ústavních poměrů, přičemž méně závažné deliktní jednání naopak pomíjí.

Na závěr by se ústavní žalobce chtěl ještě vyjádřit k případné výhradě svědomí, kterou zvažoval při formulaci své žaloby. Ústavně žalovaný se ujal svého úřadu slibem, který mu vytváří prostor pro aplikaci svého svědomí, a existují výklady práva, které výhradu svědomí v deliktním právu považují za exkulpační důvod, pokud je hodnotové východisko této výhrady slučitelné s právním řádem jako celkem. V daném případě nelze ovšem tuto úvahu smysluplně vést z jednoho prostého důvodu. Ústavně žalovaný téměř ve všech případech měl právní prostor, jak se svého postoje domáhat právní cestou. Pokud považuje mezinárodní smlouvy za odporující ústavnímu pořádku, mohl je předložit ústavnímu soudu k posouzení. Neučinil tak. Pokud nesouhlasil s rozsudky správních soudů, mohl předložit Ústavnímu soudu kompetenční spor. Neučinil tak. Pokud by považoval jednání Senátu za výslovně obstrukční, mohl se bránit v rámci kompetenčního sporu. Neučinil tak. Pokud považoval některá řízení za skutečně odporující právu na spravedlivý proces, mohl se ubírat cestou individuální milosti, která by zohlednila individuální rozměr celé kauzy. Neučinil tak. Důvody pro uznání výhrady svědomí tedy nepochybně v tomto případě dány nejsou.

Milan Štěch v. r.
předseda Senátu